

FORMADAN EVLADA: AD VERME GELENEĞİNDE TRABZONSPOR ÖRNEĞİ*

From Football Jersey to Child: The Case of
Trabzonspor in the Naming Tradition

Dr. Öğr. Üyesi Çağla YILMAZ**

ÖZ

Kültürün yaşayan doğası her alanda kendini hissettirmektedir. Geçiş dönemlerinden doğum başlığı altında yer verilen uygulamalardan biri olan ad verme, bir ailenin yeni doğan çocuklarına bir ömür boyu taşıyacakları adın verilme sürecidir. Çalışmanın konusu futbolun etkisiyle değişen ad verme kültürüdür. Bu çalışma Trabzonspor taraftarlarının çocuklarına ad verirken futbol etkisinin kimlik ve aidiyet ile ilişkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Sedat Veyis Örnek'in "moda adlar" adıyla tasniflediği başlıklı futbolcu adlarının çocuklara ad verilmesi ilişkilendirilmiştir. "Moda" her dönem farklı bir değerle içi doldurulan bir kavramdır. Bugünün modası, spor kültüründen bağımsız düşünülemez, çünkü kitleleri etkileyen en önemli araçlardan biri olan medya sporla iç içedir ve güçlüdür. Günümüzde aileler çocuklarına ad seçerken başta medya olmak üzere farklı mecralara başvurmaktadır. Futbol özelinde örnek olarak incelenen Trabzonspor'un ad verme geleneği aracılığıyla kimlik ve aidiyet oluşturmada belirleyici olduğu savı ileri sürülmüş ve bu etkinin hangi açıdan ve neden olduğu netnografik saha çalışmasından elde edilen veriler ışığında incelenmiştir. Bu bağlamda internet ortamında 40 kişi ile görüşülmüş, kaynak kişilere adları ve ad verme süreçleriyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler ağırlıklı olarak Kasım- Aralık 2023 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Dünyanın gündemini etkileyen olgulardan biri olan futbolun dünyayı peşinden sürükleyen küresel bir güç olduğu söylenebilir. Özellikle futbolun endüstrileştiği son yüzyılda futbol sadece bir spor olmanın çok daha ötesine geçmiştir. Başlangıçta bir "eğlence" olarak ortaya çıkan futbol, bugün çok daha fazlasıdır. Takımların birer kültür, futbolcuların ise bir kimlik taşıyıcısına dönüştüğü gözlemlenmektedir. Futbolun oynandığı kültürden, coğrafyadan etkilenmemesi mümkün değildir. Futbol kültürü bugün kendine yepyeni bir alan, bir endüstri oluşturmuştur. Bu etki geleneksel formların dönüşümü şeklinde de kendini gösterir. Bireyler hayranı oldukları futbolcuların adını çocuklarına vermektedir. Trabzonspor taraftarının Trabzonspor'u yalnızca bir futbol kulübü olmanın çok ötesinde, bir kültür ve kimlik taşıyıcısı olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bu durum diğer futbol takımlarında olduğu gibi taraftarların takımlarına bağlılığını ve takımla özdeşleşmelerini sağlamaktadır. Bu ilişki taraftarların hayatının her alanında kendini göstermektedir. Kişilerin çocuklarına ad seçerken futbolcuların ya da takımlardan ne noktada etkilendikleri, bu etkinin gelenek üzerindeki yansımaları literatür araştırmasıyla karşılaştırılarak irdelenmiştir. Çalışmanın alan araştırmasından elde edilen veriler; kimlik, fanatizm ve kültürel dönüşüm bağlamında değerlendirilmiş ve futbolun ad verme kültürü üzerindeki etkisi Trabzonspor örneği üzerinden yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda ad verme kültüründen hareketle alan araştırması verileri incelenmiş ve ailelerin çocuklarına seçtikleri adların bir aidiyetin temsili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Ad verme, moda adlar, spor kültürü ve futbol, kimlik, Trabzonspor.

ABSTRACT

The dynamic and evolving nature of culture manifests itself across all areas of life. One such cultural practice observed during rites of passage—specifically under the category of birth—is the naming process, whereby a family assigns a lifelong name to their newborn child. This study explores how naming traditions have been transformed under the influence of football, focusing on the case of Trabzonspor supporters. It aims to examine whether the act of naming children after football players is associated with notions of identity and belonging. This phenomenon is analyzed in light of Sedat Veyis Örnek's categorization of "fashionable names," linking the trend of naming children after football players to broader cultural shifts. The concept of "fashion," which is shaped by varying values across time periods, is particularly relevant in today's media-saturated environment, where sports—especially football—play a central role. As a result, families increasingly turn to media and other external sources when selecting names for their children. The study posits that Trabzonspor supporters view the club not merely as a football team but as a significant bearer of cultural identity. This perception fosters

* Geliş tarihi: 9 Eylül 2024- Kabul tarihi: 10 Haziran 2025
Yılmaz, Çağla. "Formadan Evlada: Ad Verme Geleneğinde Trabzonspor Örneği", *Milli Folklor* 147 (Güz 2025): 131-143

** Kapadokya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
cagla.yilmaz@kapadokya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1525-1000.

a sense of loyalty and identification that extends into everyday life, including naming practices. Drawing on netnographic fieldwork conducted primarily between November and December 2023, interviews were held with 40 individuals via online platforms. Participants were asked about their names and the processes by which they were named. Football, now a globalized and industrialized phenomenon, has transcended its original function as a form of entertainment and become a cultural force that shapes social practices and identities. The influence of admired footballers on naming decisions reflects a transformation of traditional cultural forms. In this context, naming a child after a football player can be seen as an expression of fandom, cultural affiliation, and identity construction. The field data were analyzed within the frameworks of identity, fanaticism, and cultural transformation. The findings suggest that naming practices among Trabzonspor supporters serve as symbolic acts of belonging and cultural continuity. Ultimately, the study concludes that football significantly shapes naming culture, illustrating the interplay between sports, media, and identity formation in contemporary society.

Keywords

Naming, fashionable names, sports culture and football, identity, Trabzonspor.

*Adlar, başkalarının bize,
bizim de onlara giydirdiğimiz görünmez gölgelerdir.”
Pascal Mercier¹*

Giriş

Futbol görünür olmaya başladığı andan itibaren kitleler tarafından sevilen bir spor olmuştur. Başta sosyolog, antropolog, siyaset bilimci ve iletişimciler olmak üzere birçok farklı disiplin kendi bakış açısıyla futbolu yorumlamıştır. Futbol ve folklor ilişkisini sorgulayan çalışmaların giderek arttığı söylenebilir. Birçok yayınevi, futbol kültürü yayın dizileri oluşturmuş ve futbol kültürü külliyatı giderek artmıştır. Bütün bunlar futbolun sosyal bilimcilerin de ele aldığı ve almaya devam edeceği bir kültür oluşturduğunu göstermektedir. Bu çalışmalar taraftarlık, holiganizm, kültür/ jargon üretimi gibi futbol özelinde üretilen konuların ele alınmasıyla ortaya çıkmaktadır.

Taraftar folkloru halk bilimi disiplininde ele alınan başlıklardan biridir. Grup folklorunun bir alt başlığı olarak incelenebilecek bu alanda üretilen tezler ve makaleler mevcuttur. “Futbolun Dayanılmaz Çekiciliği, Büyülenen Taraftar Portresi, Fanatizm ve Beşiktaş” (Öğüt Eker, 2010), “Dar Alanda Kısa Paslaşmalar: Futbol Deyimleri” (Ongun, 2005) çalışmaları alana dair örnek verilebilecek ilk çalışmalardır. Çağla Yılmaz, *Kente Kültürel Aidiyet: Trabzonspor ve Karadenizli Kimliği* (2023) yazısında kent folkloru bağlamında konuyu ele almış ve taraftarlığın kimlik temsili boyutunu incelemiştir. Bu çerçevedeki birçok çalışma bugün halk bilimi literatürü içindeki yerini almıştır. Bu çalışmada daha önceki çalışmalardan farklı olarak taraftar folklorunun ad verme geleneğine etkisi Trabzonspor taraftarlığı üzerinden değerlendirilmiştir.

Toplumların; kendilerine özgü, toplumsal uygulamalar, bayramlar gibi özel durumlarda kendini gösteren farklı pratikleri vardır. Yeni doğan bebeğe ad verme süreci bunlardan biridir. Orhan Acıpayamlı bu süreci “basit bir ad verme olgusu durumundan çıkarak, her topluluk ve toplumun yapı ve anlayışına uygun bir şekilde çok aşamalı, her aşaması sayısız gelenek, görenek ve uygulamalardan oluşan dev bir ‘folklor olayı’” (1992: 1) olarak tanımlar. Bu sebeple ad seçimi henüz bebek daha doğmadan başlar ve ailelerin içine sinene kadar devam eder. Geleneksel toplumlarda ad seçimi özel bir törenle yapılmakta ya da çocuğa ad verilmesi için çocuğun kendisinin bir kahramanlık yapması beklenmekteydi. Seçim sürecini adın, kişiliği etkilediğinin düşünülmesi, seçilen adın anlamının bebeğin karakterini ve dolayısıyla kaderini etkileyeceğine inanılması gibi değişkenler etkiler. Seçilen adın bir ömür boyu taşınacak olması, ad seçimini her toplum ve her dönem için önemli bir hâle getirmiştir.

Sedat Veyis Örnek *Türk Halkbilimi* adlı kitabında Türklerde ad vermeyi belirleyen etmenleri tasnif etmektedir (2014: 207- 219). Bu tasnifte yatırlar ve ziyaretlerle ilgili adlar

ya da hayvanlarla, bitkilerle ilgili adlar gibi her dönem benzer kalan seçenekler olduğu gibi siyasi liderle ilgili adlar ya da modayla ve kültür değişimleri ile ilgili adlar gibi döneme göre değişen ad seçenekleri de mevcuttur.

Futbol, geçmişten bugüne etkisi artarak devam eden bir kitle sporudur. Bugün bu etki öyle bir noktaya ulaşmıştır ki futbol taraftarlığındaki bağ, dinî bağlılıkların katılığı ile kıyaslanmaktadır. Bu bağ taraftar tarafından içselleştirilir, taraftar ve futbolcular arasındaki ayrım ortadan kalkar. Kişiler söz konusu takımı destekleyen herhangi bir kişi olmaktan öteye geçer ve o takımın kendisi olur. Eduardo Galeano *Gölgede ve Güneşte Futbol* adlı kitabında “Bir taraftarın, ‘Bugün benim takımım oynuyor.’ dediği pek görülmez. Çoğunlukla, ‘Bugün biz oynuyoruz.’ denir.” (2022: 28) diyerek bu durumu vurgular. Bu “biz” olma durumu taraftarı takımının stadyum dışı alanlardaki temsilcisi yapar. Bu temsil bazen bir formayla, bazen telefon zil sesi olan bir marşla ya da bazen bir araba plakasıyla görünür kılınır. Bu gibi durumlar kişilerin maç dışındaki taraftarlıklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Geleneksel toplumda ada verilen önem S.V. Örnek’ten hareketle şöyle aktarılabilir: Ad, ‘insanın toplumsal ve bireysel kişiliğinin yanı sıra büyüsel ve gizemsel gücünü de belirten bir simge’dir. Onun için, yeni doğan bir çocuğa gelişigüzel bir ad konulmaz; adın taşıdığı, karşıladığı ya da içerdiği anlamın çocuğun karakterini, kişiliğini, geleceğini, toplum içindeki yerini ve başarısını damgalayacak, biçimlendirecek simgesel bir öz taşımasına özen gösterilir (1975: 102). Bu inanış ebeveynlerin ad seçme tutumlarını etkilemektedir. Aileler, çocuklarının geleceklerini şekillendireceğine inandıkları adı seçerken çok farklı değişkenleri göz önünde bulundurmaktadır.

Medyada oyuncular, müzisyenler, siyasiler gibi kendine yer bulan diğer grup sporcularıdır. Sporlar arasında ise futbol özel bir yerde durmaktadır. Futbol özellikle son yirmi yılda büyümüş, gelişmiş ve salt bir spor olmanın ötesine geçip endüstrileşmiştir. Futbol endüstrisi milyonları ardından koşturan ve tekstil, turizm gibi birçok farklı sistemi de etkileyen büyük ve karmaşık bir alandır. Öyle ki ülkeler uluslararası arenada var olabilmek için futbol arenasında var olmanın savaşını vermektedir. Spor organizasyonları küreselleşmeden etkilenen ve hatta küreselleşmenin üst düzeyde yaşandığı mecralardır. Millî takımların dahi artık çok kültürlü olduğu günümüzde spor artık iç içe geçmiş kültürlerin temsil edildiği bir alandır. Literatür taramasından hareketle futbolun taraftar folkloru, kültür aktarımı, kimlik temsili, sosyolojik perspektif, kültür endüstrisi gibi bağlamlarda ele alındığı ancak ad verme geleneğinin daha önce futbol ile ilişkilendirilmediği görülmektedir. Bu çalışmada Trabzonspor özelinde bu konuya dikkat çekilmektedir. Çalışmada daha önceki ad verme çalışmalarından farklı olarak futbolseverlik ekseninde oluşan ad verme pratiklerini ve motivasyonları kimlik ve aidiyet bağlamında yorumlanmıştır.

Futbol yalnızca ülkelerin tanıtımını sağlamamakta; aynı zamanda toplumların geleceklerini de etkilemektedir. Düğün günü maç gününe denk gelen gençlerin düğünde maçı ekrana yansıttıkları ya da gelinle damadın destekledikleri takımların formlarıyla düğün salonuna girdikleri basına yansımaktadır (URL-1). Futbol ayrıca bir kültür taşıyıcısı olarak görev yapmaktadır. Yeni Zelanda millî takımının maç öncesi *Haka* dansı yapması ya da Güney Afrika’da 2010’da düzenlenen Dünya Kupası’nda *wuvuzelanın* meşhur olması bu duruma verilebilecek örneklerdendir. Benzer bir şekilde maç günü stat çevresinde oynanan halk dansları ya da futbol takımı formlarında yerel unsurların kullanılması da bu bağlamda sayılabilir. Kısacası futbol bugün hem kültürü etkilemekte hem de kültürden etkilenmektedir.

Futbolun ad verme kültürüne etkisinin çok yeni olmadığı görülmektedir. Konuyla ilgili ilk örnekler Soyadı Kanunu'yla birlikte kişilerin soyadı seçimlerinde görülmektedir.³ Futbolcu adını çocuklara verme konusunda ise Doğan Gürpınar, kitabında futbolcu isimlerine ayrı bir başlık açar ve hikâyeyi Metin Oktay'dan başlatır. Gürpınar'ın Zamur'dan aktardığına göre "Oktay'ın bir isim ilhamı olmasının sırrı sadece üstün futbolculuğu değil karakteri ve efendiliğidir. Bu insanlara isimleri, sadece Metin Oktay'ın insanüstü yeteneği ve babalarının Galatasaray aşkı yüzünden verilmedi. Her ana babanın evladında olmasını dilediği bütün güzelliklerin adıydı Metin." (Zamur'dan akt. Gürpınar, 2021: 371).⁴ Ayrıca Ahmet Erman Aral konuyla ilgili çalışmasında futbolcu adlarına ayrı bir başlık açmış ve bu adların aileler tarafından genellikle "iyi talih ve parlak gelecek" temennisiyle tercih edildiğini belirtmiştir (2023: 310). Bu çalışmalar göstermektedir ki futbolcuların popülerliğiyle birlikte artan ad vermeler uzun zamandır ailelerin gündeminde. Bu durum, ad kültürünü yalnızca değiştirmemiş, aynı zamanda dönüştürmüştür. Yukarıda da belirtildiği gibi ad verme yalnızca ad seçiminden ibaret değildir. Futbol, ad verme kültürünü adın seçilme şekli ve adın aileye kabul ettirilme şekli, adı veren kişi gibi konularını da etkilemiştir.

Son yıllarda artan iletişim olanaklarıyla birlikte geleneksel ad seçimlerinin yanına futbol etkisiyle verilen adların eklendiği görülmektedir. Bu ad vermeler yalnızca belli bir ülkeye ya da takıma özgü değildir. Barış Tut'un aktardığına göre 2000 yılında Bulgaristan'da bir futbol fanatığının adını ve soyadını mahkemeye başvurarak "Manchester United" olarak değiştirmesi, futbol tutkusunun varabileceği boyutu gözler önüne sermektedir (2007: 89). Kendi adını değiştirmek istisnai bir örnektir ancak insanların çocuklarına futbolculardan hareketle ad seçmeye başlayalı uzun zaman olmaktadır. Çünkü bir aile anne, baba ve atalardan oluşsa da bu atalar kendi içinde farklı rolleri taşımaktadır. Bu kişiler doktor, öğretmen, şoför olabilecekleri gibi aynı zamanda Müslüman, seçmen ve taraftar kimlikleri de vardır. Kişiler bu rollerini çocuklarına yüklemek istemekte ve bu rollerinin nişanesi olan adların evlatları tarafından taşınmasını tercih etmektedirler. Betül Yalçınkaya, kişi adlarını tesadüfen yan yana gelmiş seslerden çok, adların taşıyıcıları nitelendirdiklerini ve kişi ile bir bütün olarak algılanan birer tanımlayıcı olduklarını belirtir (2015: 364). Bu bağlamda futbol temelli adları tercih eden ailelerin kendilerini nasıl tanımladıkları açıktır.

Doğum etrafında oluşan kültürel unsurlar bir kimliği ifade eder. Geleneksel Türk toplumunda çocuğun adının atalar tarafından seçilmesi, o adın çocuğun kulağına seçilmiş biri tarafından okunması gibi pratiklerin hepsi bir kimlik temsildir. Trabzon kenti ve dolayısıyla Trabzonsporlu için bu kimlik temsili uygulamaları arasında doğan çocuğun hemen Trabzonspor kulübüne kaydettirilmesi, çocuğa ilk iş olarak bordo mavi zıbınlarla fotoğraf çektilmesi ya da çocuğun bebekken dahi hemen takımın bir maçına götürülmesi gibi örnekler sayılabilir. Bütün bunlar süregelen bir kimliğin devamının sağlanması için aile tarafından bilinçli olarak yapılmaktadır. Bu bütün takım taraftarları için benzer şekilde olabilir.

Trabzonspor taraftarları özellikle bir kent takımını desteklemeleri sebebiyle bir futbolcu aracılığıyla hem takımlarına hem de kentlerine aidiyetlerini çocukları üzerinden vurgulamaktadırlar. Futbolcu isimlerinden hareketle ad verme kuşkusuz ad vericinin dahil olduğu toplulukta öne çıkarmak istediğinin taraftarlıkları olduğunu işaret etmektedir. Taraftarların çocuklarına verdikleri adların popülerliğine bakıldığında o dönemin çocuklarında benzer isimlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Celaleddin Çelik'e göre geleneksel toplumlarda isimler, cemaati ve cemaatin kültürünü yaşatmaya yönelik değerlerdir (2007: 8). Taraftar olarak ad verme ise her iki bağlama da uygundur. Çünkü çocuğuna

futbolcu adı veren kişiler hem Çelik'in vurguladığı geleneksel toplumların cemaat tercihini hem de modern dünyanın popülerlik isteğini karşılamaktadır. Bebeğine o dönem için “meşhur” olan futbolcunun adını veren kişi hem bağlı bulunduğu takıma atıfta bulunmakta hem de çocuğunun o dönemin gözde futbolcusuna benzemesini umut etmektedir. Bu durum Trabzonspor taraftarının ad tercihlerinden kolaylıkla okunabilir. Futbol kültürü bağlamında bu cemaat desteklenen takımdır. Taraftarlar hayranı oldukları futbolcuların adını çocuklarına vererek aidiyet hissettikleri topluluğa bağlılıklarını vurgularlar. Futbolun bu temsil gücünü kişilerin telefon zil sesi olarak takım marşlarını kullanmalarından, arabalarının plakalarını destekledikleri takımların kısaltmalarını (URL-2) almak için yarışmalarına kadar kendini göstermektedir.

Bugün moda ad verme trendi dijital olanakları da arkasına alarak toplumu geçmişten daha hızlı etkilemekte ve aynı hızla da geçip gitmektedir. Genelde diziler belli isimleri “meşhur” etmektedir. Aynur Köse'nin “Değişimin Gölgesindeki Gelenek: Popüler Diziler ve Farklılaşan Ad Verme Kültürü” (2014) başlıklı makalesi bu değişimi tartışmaktadır. Ancak belli kesimler için futbol tutkusu “moda”nın ötesine geçmekte ve bir kimlik beyanı şekline gelmektedir. Örnek'ten hareketle “moda ad” olarak anılan ancak kimlik vurgusu ile güçlenen yeni doğan erkek çocuklara taraftarı oldukları kulüplerde forma giyen futbolcuların adını verme furiasının Trabzonspor taraftarı için oldukça popüler olduğu alan araştırmasında görülmektedir.

Gülmelek Doğanay'ın belirttiği gibi taraftarlar için Trabzonspor'a özgü bir sembolün üzerinde taşınması yerel aidiyetin dışavurumudur (2022: 64). Bu aidiyet kendini futbolcu ismi seçiminde güçlü olarak gösterir. Çünkü ad verme bir formayı bir süre giymekten ya da bir müziği belli bir süre dinlemekten fazlasıdır. Ad, ömrü boyunca o kişiyle yaşar, kişi her an o adın referans noktasını üzerinde taşır. Adın hikâyesini her anlatışta o ilişkiyi yeniden kurar ve forma giymek, maça gitmek gibi özel bir şey yapmadan da bağlılığını gösterir. Bu, Trabzonspor taraftarlığının da yarınını garantiye almak için atılan bir adımdır. Kızıloğlu, bir dizi ritüel eşliğinde gerçekleştirilen bu eylemde temel amacın, kişiye toplumsal değerler bağlamında kimlik kazandırmak (2021: 60) olduğunu belirtir. Bu kimlik ailenin vurgulanması istenen yönüyle görünür kılınır. Kimi aileler için fonetik öne çıkarken kimi aileler için çocuklarına verecekleri ad ailenin taşıdığı kimliğin bir bayrağıdır. Ailenin özellikle erkek bireyleri futbol fanatizmleriyle öne çıkmaktadırlar. Baba, dede, amca, dayı gibi kişiler dönemin önemli bir futbolcusunun adını doğan bebeğe vermeyi tercih etmektedirler. Bu kişiyle özel bir diyalog kurulmuş olması kişilerin konuyu ciddiye almalarına sebep olmaktadır.

Yöntem

Çalışmada kullanılan veriler netrografi yöntemi ile edinilmiştir. Kaynak kişilere eski adı *Twitter* olan *X* platformu üzerinden ulaşılmış ve sorular kendilerine özel mesaj yoluyla iletilmiştir. Kişilere adlarını kimin seçtiği, bu adın seçilme sebebi, futbolcu adının seçimine eşlerin ya da ailenin nasıl tepki verdiği sorulmuştur. Ayrıca kişilere doğum yılları sorularak hangi isimlerin hangi dönemlerde yoğunluk kazandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Toplam 40 kişi ile görüşülmüş ancak benzer örnekler ve makalenin sözcük sınırı gözetilerek çalışmada kaynak kişilerin on altısının cevabına yer verilmiştir.

Bulgular

Görüşmeler sonucu belli dönemlerde belli isimlerin öne çıktığı belirlenmiştir. Bu durum genellikle hayranlıkla ilişkilidir. Bu hayranlık futbolcunun sportif başarısından dolayı olabildiği gibi onun karakter özellikleri sebebiyle de olabilmektedir. Ayrıca adın seçilme şeklinde de bir dönüşüm olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple Trabzonspor taraftarının futbola bağlı ad kültüründeki dönüşüm; “adın verilmiş şekli”, “kuşaklararası çatışma”

ve “minnet duyma” başlıkları altında incelenmiştir. Alan araştırmasına bakıldığında isim seçiminde genellikle “fanatizm, futbolcuya söz verme, futbolcuya hayran olma, minnet-tarlık” gibi sebeplerin ön plana çıktığı görülmektedir. Alan araştırmasına bakıldığında Trabzonspor’un söz konusu sezonlardaki en popüler oyuncusunun kim olduğu açıkça görülmektedir: Hami, Ünal, Gökdeniz gibi isimler belli dönemlerde ön plana çıkmaktadır.²

a. Adın Verilmesi ve “Gol” İlişkisi

Futbol kültürü bağlamında bebeğe hangi futbolcunun adının verileceği genellikle atılacak gol ile ilişkilendirilmiştir. Aşağıdaki sözlü tarih kaydı bu duruma örnekendirir:

Bak oğlum. 1977 senesinde sen Trabzon Devlet Hastanesinde dünyaya gözlerini açarken, hastanenin hemen yakınındaki statta dünyanın o zamanki en büyük takımı Liverpool’a galibiyet golümüzü atan Cemil, taraftarı doğru koşuyordu. Onun için senin adını Cemil koymuştum (Söztutan: 2009: 142).

Literatürdeki bu bilginin saha çalışması neticesinde elde edilen verilerle örtüştüğü görülmektedir. Futbolcuların adının çocuklara verilmesinde ebeveynin “gol atacak kişinin adını çocuğuna vereceğine” yönelik vaatte bulunması söz konusudur: *Doğumum Trabzon- Barcelona maçına denk gelmiş. Annem doğumda, babam radyoda maçı dinliyor. Golü bizden kim atarsa adımı koyacak babam. 1-0 öne geçiyoruz. Radyoda spiker Ünal attı demiş ve ismim Ünal koyulmuş (K.K. 16).* Verilen adın doğum esnasında ve baba tarafından bir anda tercih edildiği anlaşılmaktadır. Burada çocuğun adını “kaderin” belirleyeceğine yönelik bir teslimiyetten bahsedilebilir. Benzer yaklaşımı bir başka kaynak kişi şu şekilde ifade eder: *Babam fanatik Trabzonsporlu. 96 senesinde Kocaeli’den kalkıp Galatasaray maçına gidiyor. Gitmeden önce de herkese diyor ki penaltı hariç ilk golü kim atarsa çocuğumun ismini onun adını koyacağım. İlk gol penaltıdan geliyor. 2. golü atan isim Şota Arveladze. Sonrasında eve geliyor “eee çocuğun ismi Şota mı olacak?” diyorlar. Babam Ogün’ün gol atacağına çok eminmiş lakin atamamış. Daha sonra Ogün ismini koyalım demiş (K.K. 12).*

Gelenekteki kura seçiminin farklı bir versiyonu gibi düşünülebilecek maç sırasında gerçekleşen doğumlarda golü atan futbolcunun adını doğan çocuğa verme durumu, alan araştırmasında sıklıkla tespit edilmiştir:

94 yılı sonlarında meşhur Aston Villa maçının son saniyelerinde gol atıp turu getiren Orhan Kaynak (Küçük Orhan) ve 95 Mart’ta dünyaya gelen ben (K.K. 13).

Bir öğrencim vardı. Adı Umut. Ben de Trabzonlu olduğum için adın neden Umut diye sordum. Öğrencim doğunca ilk kim gol atarsa onun ismini koyalım demişler (K.K. 15).

Futbolcuların erkek olmasından dolayı çocuklara verilen adın burada özellikle erkek çocuklar için belirleyici olduğu söylenebilir. Özetle “Ünal, Hami, Ogün, Umut ve Orhan” adlarının verilmesinde Trabzonsporlu futbolculardan esinlendiği görülmektedir. Bu örneklerde tıpkı düğün günü maçı vazgeçemeyen fanatikler gibi çocuğunun doğumunda dahi Trabzonsporluluklarından vazgeçmeyen babalar görülmektedir. Bu ebeveynler hayatlarının önemli bir eşiği olan anne/baba olma durumunu yine hayatlarında önemli bir yer kaplayan Trabzonsporlu olma durumu ile iç içe geçirmişlerdir.

Benzer bir örnek şampiyonluk golü biçiminde karşımıza çıkmaktadır: *İkinci kez baba olacağımı duyduğum zaman Trabzon’da 1-1 biten BJK maçındaydım. Eşim arayıp baba oluyorsun, ismini ne koymak istersin dediğinde ortak karar alarak bu sene şampiyonluk golünü kim atarsa onun adı olsun demiştik. Antalya maçında Dorukhan’ın golü ile şampiyon olmuşuk (K.K. 1).* Burada da ailelerin en sevinçli anlarından biri olan ebeveyn olma anını bir diğer en sevinçli his olan şampiyonluk hissiyle özdeşleştirdikleri görülebilir.

İnsanlar mutlu anlarını unutulmaz kılmak ve o anı hayata not düşmek istemektedirler. Trabzonspor taraftarlarının ise bu mutlu anlarını çocuklarını ortak ederek ölümsüzleştirdikleri görülmektedir. Söz konusu golün anısı ve o golü atan futbolcunun adı çocukları ile birlikte uzun yıllar yaşayacak ve anlatılacaktır.

Abim doğduğunda o haftaki maçı beklemişler. Trabzonspor gol atamayınca gol yemeyen kalecimizin adını koymuş babam: Şenol (K.K. 10). Burada ad vermenin bir başka şekli görülmektedir. İlgili maçta herhangi bir gol atılmamış olsa dahi aile Trabzonspor'dan hareketle ad verme kararından vazgeçmemiş, bu sefer de kaleci adını tercih etmiştir. Görüldüğü üzere konu yalnızca belli, öne çıkan bir futbolcunun adını koyma şeklinde değildir zira o maçlarda kimin gol atacağı zaten belli değildir. Burada önemli olan ailenin takım sevgisinden ve çocuklarının da bu sevgi ile büyümesinden vazgeçmemesi ve bu durumu öncelemesidir. Bu salt bir spor ya da sporcu sevgisinden öte desteklenen takımla aile arasındaki bağın kuvvetlendirilmek istenmesi şeklinde yorumlanabilir. Gelecekteki "kura ile ad belirleme" form değiştirerek futbola özgü farklı bir uygulamaya dönüşmüştür. "İlk golü atan, son golü atan, şampiyonluk golünü atan veyahut gol yemeyen kalecinin" adını verme eğiliminden söz edilebilir. Modern çağın futbol bağlamındaki ad seçme yolu olan bu kura gol ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca bu isimlerin dönemin takımının golcü, dolayısıyla sevilen futbolcuları olduğu düşünülebilir. Futbol, gol ile ilerleyen bir spordur ve golcü futbolcuların adları her dönem popüler isimler olmuşlardır. Fanatik babalar takımlarının golcü futbolcularına olan sevgisini maç günü doğan çocuklarına o maçta gol atan futbolcuların adını koyarak göstermektedir.

b. Kuşaklararası Çatışma: Dede Adı mı Futbolcu Adı mı?

Geleneksel toplumlarda dünyaya gelen bebeğe ataların onayı ile ad verilir. Anne babadan ziyade büyük dedeler söz sahibidir. Günümüzde kültürel değişime bağlı olarak bebeğin ebeveynleri çocuğa verilecek ada kendileri karar vermek istemektedir. Bebeğin anne babasının gelenekten kopuk bir bağlamdan seçilen adı aile büyüklerine söyleme ve onların onaylarını alma konusunda farklı yollar denediği görülmektedir.

Alan araştırması geniş aileden çekirdek aileye geçişteki dönüşümü futbolcu adı verme bağlamında göz önüne sermektedir. Fanatik babalar çocuklarına kendi seçtikleri adları vermek isteseler de aile büyüklerinden çekinmektedirler. Bu sebeple fanatizm açısından hareket edilmekte, aile büyüklerinin gönlü bu yolla alınmaya çalışılmaktadır: *Efsanemiz Hami Mandıralı'dan etkilenen babam, dedemin ısrarla Bekir koymak istemesine rağmen, nüfus müdürlüğüne gittiğinde gizlice adımı Hami diye kaydettirip ailede herkese yıllarca Bekir diye bana hitap ettirip yalan söylemiş (K.K. 2).* Ad üzerinde kuşaklararası çatışmayı örneklediren bu anı, futbol takımı ile kurulan kimlik ve aidiyetin gücünü ortaya koymaktadır. Bir diğer örnekte ise *"Sene 1983. 11 Temmuz Almanya. Ramazan Bayramı arifesi. Herkesin yoğun baskısı altında isminin Ramazan ya da Arif olması konuşulurken, rahmetli babam Trabzonsporlu Levent'in ismini koyacağım demiş. İyi bir hamle yapmış (K.K. 6).* Kararıyla aile büyüklerinin tepkisini göze aldıkları görülmektedir.

İnsanların ad verirken gönül bağı kurmak ile beraber adı seçilen kişinin ilgili ailenin değerlerini, ait hissettikleri topluluğu ve taşıyıcısı olduğu kimliği de temsil edeceklerine emin oldukları görülmektedir. Adların anlamına dahi bakılmadan, belli bir amaçla seçilmektedir. Bu amaç söz konusu adın ailenin kültürel kodlarına ve dolayısıyla ait olduğu kent kimliğine yapılan referanstır.

"1995 Karabük doğumluyum. Aslen Trabzonlu ve Trabzonsporlu olan babam doğduğum gün anneme Hami mi olsun Ünal mı olsun diye sormuş. Annem Hami olsun demiş. Tabii babam çoktan kimliği çıkartmış. Bir sene sonra Hami Mandıralı'nın Galatasaray'a

transfer dedikoduları çıkınca savcılığa isim değişikliği için başvuruda bulunmuş. 18 yaşına gelmeden değiştirilemeyeceği söylenince iyice sinirlenen babam dostları vasıtası ile Hami Mandıralı'nın numarasına ulaşip telefon ile görüşmüş. Hami Mandıralı'ya ben babamın adını vermedim senin adını verdim şerefsizlik yapma demiş. Buna karşılık Hami Mandıralı abi onlar yalan haber büyük ihtimal Avrupa'ya transfer olacağım demiş. Sonrasında Schalke'ye transfer olmuş. Adımın değişmesine gerek kalmamış (K.K. 3). Adın mahkeme yoluyla değiştirilmek istenmesi “fanatizm” bağlamında değerlendirilebilir. Kaynak kişinin futbolcuya ulaşip babasının adı yerine kendisinin adını tercih etmesinin vurgulanması ad ile futbol arasında kurulan bağlantıyı ortaya koymaktadır. Burada kişi, ondan beklenen çocuğa geleneksel olarak dede adı verme uygulamasına aykırı davrandığının bilincindedir ve daha sonra bu durumdan pişman olduğu anlaşılmaktadır. Verdiği kararın geleneğe ne kadar uzak olduğunu yine geleneksel bir şekilde “Babamın adını vermedim, senin adını verdim.” şeklinde ifade etmiştir. Kişilerin -özellikle babaların- kendi babalarına saygıda kusur etme pahasına Trabzonsporluluklarından ve sevdikleri futbolcuların adlarından vazgeçmedikleri görülmektedir. Bu duruma bir diğer örnek şu şekildedir: Sene 1997. Oğlum olacağını öğrendim. Bir süre sonra eşim ne isim koyacağız diye sormuştu. Hiç düşünmemiştim çünkü bizde çocukların isimlerini büyükler koyardı. Doğum yaklaşınca düşünmeye başladım. Şimdi ortaya atlayıp isim bu olacak desem çok kıracı olacak aynı zamanda çocuğuna isim verme hakkı büyüklerin elinden alınmış olacaktı. Bu doğru bir davranış olmazdı. Ama bende inanılmaz bir Hami Mandıralı sevgisi vardı. Eşim ayıp olur yakışmaz falan dedi. Babam da Hami'yi çok severdi. İhtiyacım olan sağlam dayanağı böylece bulmuştum. Babam hiç kimseye kendi ismini vermemişti. Zaten kimse de düşünmemişti. Babamın adı Ahmet'ti. Bulduğum çözüm Ahmet Hami. Hem babamın ismi hem çok sevdiği Hami (K.K. 8). Geleneği temsil eden büyüklere sormadan bir isim verme konusunda ebeveynlerin tereddüt yaşadığı görülmektedir. Ancak onları üzmeden bir yol bulunup tercih edilen futbolcu adı bebeğe verilebilmiştir. Bu genellikle büyüklerin fanatizminden faydalanarak yapılmıştır. Öte yandan her ne şekilde olursa olsun bu türden bir ad seçimini ailelerin yadırgadığı aşikârdır. Zaman zaman aile büyüklerinin de kendi taraftarlıklarını torunlarına yansıttıkları ve yeni doğan bebeğe bir futbolcu adı verdikleri görülmektedir: Benim adımla dedem Ogün koymuş. O zaman Trabzonspor'da oynayan Ogün Temizkanoğlu yüzünden. Ogün'ün Fenerbahçe'ye gitmesinden sonra çok pişman olmuş ve iki sene boyunca bana adımla hitap etmemiş diyorlar (K.K. 11).⁵ Futbolcuların takımla özdeşleştirilmesi bazı sorunlara neden olmakta ve farklı takımlara gitmelerine olumlu bakılmamaktadır. Dünyaya gelen bebeğe fanatik bir başka akrabasının (amca- dayı gibi) ad verdiği görülür:

Son şampiyon olduğumuz 84 yılında kardeşim dünyaya gelir ve rahmetli Mustafa amcam kardeşime Tuncay adını ve üç yıl sonra da kuzenime Şenol hocanın adını vermiş (K.K. 7).

Kim tarafından verilmiş olursa olsun futbolcu referanslı ad vermede modern çağın bir etkisinin olduğu açıktır. Futbolcular bugün hem maddi kazanç açısından önde gelen bir kesimde yer almakta hem de kişilerin futbol tutkusunun görünen yüzü olmaktadır. Bu durum bir moda olarak yorumlanabileceği gibi aynı zamanda futbolcuya duyulan bir hayranlık olarak da yorumlanabilir. Ayrıca futbolcunun temsil ettiği değerleri vurgulama yoludur.

c. Minnet Duygusu ve Ad Verme

Aileler her dönem hayranlık duyulan kişilerin adını onlara duydukları minnettarlık ve hayranlık sebebiyle çocuklarına vermeyi tercih etmişlerdir. Yalnızca hayranlık duyulan kişinin bağlamı değişim göstermiştir. Geçmişte daha çok ailenin öğretmeni, annenin/

bebeğin doktoru ya da babanın askerlikteki üstleri gibi kişilerin adlarının taşıyıcısı olması istenen bebekler bugün gönül bağı kurulan futbolcuların adlarını taşımaktadırlar:

Amcam koyu Trabzonsporludur. 2011’de tesislere gitmiş orada Ünal Hocayla konuşmuş. Trabzonspor’un başarılarını, Lyon zaferini. Eski günleri konuşmuşlar. Ünal hocam 9 yıl TS’de oynayıp 7 yıl Kenan emiceyle bekçilik yaparak geçirdiği günleri anlatmış. Amcam kendisinin de bekçi olduğunu söylemiş. Sonra amcam, Ünal hocamdan imzalı forma almış ve her şey için teşekkür etmiş. Sabah yengem müjdeyi vermiş çocuğumuzun cinsiyeti erkek diye. Orada isim konusu açılmış. Yengem dedesinin adının koyulmasını istemiş. Amcam ise Ünal hoca’nın adının koyulmasını istemiş. Yengem kabul etmiş. Yeğenim sağlıklı doğdu ve amcam Ünal Hoca’dan aldığı formayı onun odasına asmış. Şimdi o bebek büyüdü ve şampiyonluk maçına o formayla gidecek. (K.K. 8).

Babam İskender Günen hayranıydı. Bir maç çıkışı kendisine çiçek takdim ediyor ve oğlum olursa adını İskender koyacağım diyor. Sonra ben doğuyorum. (K.K. 4), “Abimin İskender Günen hayranlığı sebebiyle adım İskender olmuş.” (K.K. 5).

Örnekler yine hayranlık duyulan kişinin adını verme şeklinde gerçekleşmiştir. Burada dikkat çekilecek husus İskender Keleş’in adının İskender Günen’in aktif futbolu bıraktıktan üç yıl sonra verilmiş olmasıdır. Bu kişilerin ad seçiminin sadece söz konusu futbolcunun o an popüler olması ya da magazineller olarak öne çıkmasıyla ilişkili olmadığını göstermektedir. Trabzonsporlu taraftarların ad seçiminde esas alınan, futbolcunun Trabzonspor kimliğini ne kadar taşıdığıdır.

Kişiler bu isimle bir ömür boyu yaşayacakları düşünüldüğünde ailelerin bu kişisel tercihlerinden memnun olup olmadıkları tartışmalı bir konudur. Gelenekte minnet duyulan bir kişi, kaybedilen bir ata ya da bebeğin ona benzemesi istenilen bir liderin adı tercih edilirdi. Bugün adı seçilen futbolcuların öne çıkan yanı sportif başarıları olduğu kadar örnek kişilikleri de olmaktadır. Görüşme yapılan kişilerden birçoğu adını taşıdıkları kişilerin karakteri sebebiyle onlara verilen adlardan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Leyla Karahan’a göre isim verilirken hem çocuğun taşınması beklenen karakter özellikleri ve değerler bütününe hem de ailenin kendini ifade etme biçimine bir atıfta bulunulmaktadır (2009: 17). Bu nedenle her ne kadar işin içinde fanatizm ve kimlik belirleme olsa da hiç kimse çocuğuna olumlu karakter özelliği taşıdığını düşünmediği birinin adını vermemektedir.

1989 doğumluyum. İkinci çocuğum, abim benden bir yaş büyük. Ona mesela dayım Hami ismini koymak istemiş ama büyükler karar veriyormuş. Nitekim babamın halası Özgür olsun demiş. Benim isminde de Ahmet Suat Özyazıcı ile Özkan Sümer’in şampiyonluk yıllarının etkisiyle ya Ahmet ya Özkan diye düşünmüşler ama Ahmet sıradan diye elenmiş. Özkan da Özgür ile uyumlu diye onaylanmış. Dayım etkili olmuş. Zaten dayım da 4 kızdan sonra erkek evlat bulunca ona da Tolunay ismini verdi. Çok yaygın bir isim olmaması hoşuma gidiyor ve Özkan Sümer’i tanıdıkça gurur duymaya başlamıştım (K.K. 14).

Yukarıdaki örneklerde kişilerin taşıdıkları adlarla gurur duyduğu görülmektedir. İsimleri kişilere onlardan bir fikir alınmadan verilse de ilgili kişiler zamanla adlarını taşıdıkları futbolcuları tanımış ve seçilen isimlerle gurur duymuşlardır. Kişiler bu adı taşımanın bir kimliği taşımak olduğunu da farkındadırlar. Bu sebeple o ada layık olmaya çalıştıklarına dikkat çekmektedirler.

Trabzonspor örneklerinde ailelerin kulübün futbolcusuna atıfla seçtikleri isimler kendilerini konumlandıkları yeri göstermektedir. Jan Assmann “toplulukların özellikle kahramanlarını anarak kendi kimliklerini onayladığını ve belli isimlere bağlılığın aynı zamanda sosyopolitik bir kimliğin onayını içerdiğini söyler (1997: 66). Bu sosyopolitik

onay Trabzonspor’la ilişkili isimlerin verildikleri yıllarda kendini kolayca gösterebilmektedir. Gökçen Çatlı Özen’e göre bireye adını veren aile, seçim yaparken bağlı olduğu grubun tecrübelerine ve kültürüne göre hareket eder. Ad, o kadar toplumsal ve kültürel ki bunun üzerinden sosyokültürel, dinî ve ideolojik açılardan bir dönem analizi yapmak mümkündür (2019: 425). Bu dönem analizi söz konusu örneklerin yoğunlaştığı yıllara göre yapılabilir. 1980’li yıllarda Ali Kemal, Şenol, Tuncay gibi isimler öne çıkarken 90’lı yıllarda Hami ve Ünal isimlerinde yükseliş görülmektedir. Ünal Karaman Konyalı olmasına rağmen Trabzonspor ile özdeşleşmiş ve karakteri ile o kadar ön plana çıkmıştır ki aileler kendi kimliklerinin bir taşıyıcısı olarak çocuklarına onun adını vermişlerdir. 2000’li yıllarda da Gökdeniz, Burak ve Fatih adlarında bir artış görülür. 2021- 22 sezonundaysa şampiyonluk golünü atan Doğukan’ın adı tercih edilmiştir. Çelik’e göre isim, bireysel kimliğin ötesinde kişiyi tarihsel ve toplumsal boyutlarda bir topluluğa veya topluma ait kılan önemli bir sembolik göstergedir. İsimlerdeki sembolik bağlayıcılık nedeniyle “isim verme uygulamaları”, belli bir kültüre, dünyaya aidiyeti ve kolektif ruha katılımı sağlama işlevine sahiptir. Bu anlamda Türk isim kültüründe meydana gelen değişimler, toplumsal tarihimizde ortaya çıkan değişimlerden bağımsız değildir (2007: 18). Birçok farklı takım taraftarında da benzer seçimler görülmektedir. Doğrudan takımının adını oluşturacak şekilde isim verenler (URL- 3) olduğu gibi kısaltmalardan takımı işaret etme (URL- 4) yolunu seçenler de görülmektedir. Fanatizm ve kendi rengini belli etme durumu o kadar artmıştır ki insanlar artık çocuklarına yabancı oyuncuların adlarını dahi vermektedirler (URL-5; URL-6).

Aileler seçtikleri adlarla bir kimlik ilan ederler. Bu ilan genelde ailelerin gurur duydukları ya da topluma vurgulamak istedikleri bir yönden hareketle yapılır. Bu bazen mezhpsel bazen ideolojiktir. Futbolcu adıyla kimlik ilanı ise genellikle görünür olma çabası ile yapılmaktadır. Şüphesiz her “Hami” adı Trabzonluluğa vurgudur. Nasıl ki “Hasan Hüseyin” dinî, “Alparslan” Türkçü ideolojiye referansta bulunuyorsa “Şenol” ya da “Gökdeniz” adı da içinde hiçbir ideoloji barındırmadan bir yere göndermede bulunmaktadır. Bu bağlamda Trabzonsporlu aileler için benzer bir ilişki ailelerin fanatik Trabzonsporluluğu ve genel olarak da Trabzonlu kimliği ile futbolcuların taşıdıkları adlar arasında kurulmaktadır. Bu durum “kültürel ideoloji” olarak değerlendirilebilir. Çakır’ın ad verme geleneğini “bellek, kimlik ve aidiyet” özelinde ele alan çalışmasından hareketle Trabzonsporlu adını vermek de ideolojik bir ad olarak ele alınabilir. Yazar göre toplumsal bellekte ad verme geleneğinin kültürel ideolojiyle doğrudan ilişkilendirildiği görülmektedir. Kişilere ve mekânlara verilen ideolojik adlar hem ölen kişinin adını ölümsüzleştirmekte hem de toplumun geçmişini bugüne ve geleceğe taşıyarak bireylere aidiyet hissi kazandırmakta, kültürel mirası anımsama yoluyla belleklerde diri tutmayı sağlamaktadır (2018: 33). Ayrıca kişilerin yalnızca futbolcu adlarını değil takıma işaret eden başka değerleri de çocuk adlarında kullandıkları görülmektedir. Örneğin aileler takımın rengi olan Bordo’yu (URL-7) tercih etmektedir. Bunun gibi bir başka ailenin de doğan ikizlerine yine takımın renkleri olan Bordo ve Mavi (URL- 8) adlarını verdikleri görülmektedir. Emine Çakır ikiz çocuklara verilen adları “fonetik” ve semantik uyumlu ikiz adları” (2019: 774) başlığı altında değerlendirir. Bordo ve Mavi adının çocuklara verilmesinde Trabzonspor’a gönderme yapan semantik uyumun esas alındığı anlaşılmaktadır.

Seçilen bu adlar yalnızca hayranı olunan ya da destekledikleri takımda oynadıkları için beğenilen birer futbolcuya değil ailelerin aidiyet kurdıkları noktaya gönderme yapmaktadır. Bu siyasi olmayan bir ideolojik duruştur. İlhan Başgöz, ad verme geleneği içinde bir çocuğun adına bakarak onun toplumun hangi kesimden geldiğini, ailesinin eğitim durumunu üç aşağı beş yukarı kestirmenin olanağı olduğunu, insan adlarının kişisel

ve toplumsal çevreyi yansıttığını (1986: 215) ifade eder. Ailelerin hangi adı tercih ettikleri onların hangi yönlerini vurgulamak istediklerinin işaretidir. Yukarıdaki örneklerde bu yön ağırlıklı olarak “Trabzonlu” kimliğidir. Bundan ayrı olarak da belki söz konusu futbolcunun yeteneği ya da karakteridir.

Sonuç

Futbolun toplumsal ve kültürel hayatı değiştirdiği bariz bir gerçektir. İnsanların evlerini destekledikleri takımın renklerine boyadığı ya da takımının armasını vücutlarına dövme olarak yaptırdığı görülmektedir. Bir takımla özdeşleşmenin derinliği ad verme kültüründeki futbol etkisiyle görülebilir. Kişiler çocuklarına hayranı oldukları futbolcuların adlarını vermektedir. Bu hayranlık yalnızca futbolcuya olan bir öykünme değil aynı zamanda destekledikleri takımla hissedilen “bir olma” duygusunun tezahürüdür. Trabzonspor taraftarı bir kent takımını desteklemeleri sebebiyle takımlarını bir kimlik taşıyıcısı olması noktasında önemsemektedir. Özellikle gurbette takımlarını bir millî takım edası ile desteklemekte ve bu desteği çocuklarına Trabzonspor’dan hareketle ad vererek görünür kılmaktadır. Futbolun ad verme kültürünü değiştirdiği de görülmektedir. Geçmişte erkek çocuklara ataların adının verildiği görülürken bugün çekirdek ailelerde kendileri karar verip büyükelere de takıma olan hassasiyetlerini kullanarak durumu bildirmektedirler. Eskiden ailelerin ad seçerken kura yöntemini kullandıkları bilinmektedir. Bugün bu kura pratiği futbol bağlamında çocuğun doğduğu döneme denk gelen önemli bir maçta gol atan kişinin adını çocuğa verme şekline dönüşmüş olarak yorumlanabilir. Yine geçmişteki gibi futbolcunun karakterine hayran olunduğu için ya da çocuğun da o başarılı futbolcu gibi başarılı olabilmesi için bu adların seçildiği görülmektedir. Ayrıca yapılan alan araştırmasında ağırlıklı olarak rastlanan adların genellikle 1980’lerin şampiyonluk dönemindeki Şenol, Tuncay, Kemal gibi ya da Trabzonspor’un yeniden yükselişe geçtiği 1990’lardaki Hami, Ünal gibi isimlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Buna son şampiyonluk golünü atan Dorukhan adı da eklenebilir. Bu örnekler göstermektedir ki zaman zaman Trabzonlu/Trabzonsporlu kimliği ile özdeşleşen/öne çıkan bir isim olmaktadır.

Trabzonspor özelinde verilen isimler yalnızca futbolcu isimleri değildir. Kişiler teknik direktör olan Özkan Sümer’in ya da takımın renklerini verdikleri görülmektedir. Bu örnekler ad seçiminin futbolcunun karakterinden ya da yeteneğinden öte bir anlam taşıdığını, motivasyonun doğrudan Trabzonspor referansı olduğunu göstermektedir. Trabzonspor taraftarları örneğinde ise dinî bir duruş olmasa da mikro milliyetçi bir duruş olduğu söylenebilir. Aileler, çocuklarına bu adları vererek nerede ve neyin karşısında olduklarını vurgulamaktadır. Bu ad seçimindeki motivasyon yalnızca taraftar olmayı vurgulamak değil “diğerlerinden” farklı olduğuna dikkat çekmektir. Trabzonspor bir kent takımı olması sebebiyle endüstriyel futbolun bir parçası olan ve medyada “üç büyükler” olarak lanse edilen, ekonomik ve sportif başarı olarak daha başarılı ve güçlü bulunan İstanbul takımlarının karşısında olmayı ve kentini savunmayı gösteren bir simgedir.

Futbolun halk kültürü üzerindeki etkisinin artarak süreceği açıktır. Hemen her takım taraftarı yerli ya da yabancı hayranı oldukları futbolcuların adını çocuklarına vermek istemekte, fanatikliklerini ve bir cemiyete bağlılıklarını çocukları üzerinden görünür kılmaktadırlar. Aileler için bu yalnızca futbol sevgisinden öte bir kimliğin temsili olarak ele alınabilir. Trabzonspor taraftarı da bu temsili yoğun kullanan bir grup olarak öne çıkmaktadır.

NOTLAR

1. Lizbon’a Gece Treni. İstanbul: Sia Kitap, 2021.
2. Farklı ülkelerde de benzer örneklerle rastlanılmaktadır. Galeano 1994 Dünya Kupası sonrasında Brezilya’da dünyaya gelen erkek bebeklere Romario adının verildiğini söyleyerek (2022: 309) bu durumu bir örneklendirmektedir.
3. Kişilerin kulüp isimlerini soyadı olarak alması ile ilgili daha fazla örnek için bakınız: Gavur İzmir’de Gol Sesleri İzmir’in takımları Yaşar Aksoy *Futbol ve Kültürü* (Tanıl Bora, Roman Horak, Wolfgang Reiter) içinde 323- 350 İstanbul: İletişim Yayınları.
4. Halit Kıvanç spor spikeri olarak çalıştığı yılların anılarını kaleme aldığı Futbol Bir Aşk adlı kitabında Bir final maçını izleyen Yugoslav bir kadının Yugoslavlar gol atınca çok heyecanlanıp erken doğum yaptığını aktarmaktadır. Doğan çocuğa, golü atan oyuncunun adı koyulmuştur: Karasi. (2004: 237), “Arjantin’de doğan her erkek çocuğa “Maradona” adı veriliyor.” (2004: 340), “Bir zamanların Beşiktaş’ın efsane ikilisi Şenol- Birol Fenerbahçe’ye transfer oldu. “Şenol- Birol- Gol” tezahüratı artık Fenerbahçe’ye geçmişti. Bu duruma çok kızan Adanalı bir Beşiktaş taraftarı, iki futbolcularının Fenerbahçe’ye geçmesinin ardından, “Şenol” ve “Birol” adını koyduğu çocuklarının adlarını değiştirmek için mahkemeye başvurmuştu. Bir başka üzüntüsünü de dile getirmişti bu sporsever: “Üçüncü çocuğumun adını da Gol koyacaktım. Yazık oldu.” (2004: 433).
5. Benzer bir durum bu yıl kaleci Uğurcan Çakır’ın Galatasaray’a transfer olması ile sanal medyaya yansımıştır. Habere göre Bursa’da yaşayan Trabzonspor taraftarı bir baba oğlunun Uğurcan Ege Kurt olan adından “Uğurcan”ı sildirmek için mahkemeye başvurmuştur.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu’nun 18.10.2023 tarihli ve 09 sayılı etik komite onayı bulunmaktadır.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAK KİŞİLER

- K.K. 1: Furkan Derya
K.K. 2: Hami Sarı
K.K. 3: Hami Düzenli
K.K. 4: İskender Çelikoğlu
K.K. 5: İskender Keleş
K.K. 6: Levent Çakır
K.K. 7: Mehmet Kırmaz
K.K. 8: Metin Kapıcıoğlu
K.K. 9: Murat Özyıldız
K.K. 10: Nuray Sancak
K.K. 11: Ogün Bozkurt
K.K. 12: Ogün Gülay
K.K. 13: Orhan Kabadayı
K.K. 14: Özkan Demirbağ
K.K. 15: Ümit Demir
K.K. 16: Ünal Tayyar

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, Orhan. “Türk Kültüründe ‘Ad Koyma Folkloru’nun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi.” *IV. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Gelenek, Görenek ve İnançlar IV* (1992): 1- 15.
- Aral, Ahmet Erman. “Ad Verme Geleneğiyle İlgili Medyaya Yansıyan Haberler Üzerine Bir İnceleme”. *ASBİ-DER*, 30 (2023): 304- 315.
- Assmann, Jan. *Kültürel Bellek: Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. Çev. A. Tekin. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2015.
- Başgöz, İlhan. “İnsan Adları ve Toplum”. *Folklor Yazıları*. İstanbul: Adam Yayınları, 1986.
- Çakır, Emine. “Toplumsal Bellekte Ad Verme Geleneği ve İdeoloji” *Millî Folklor*, 119 (2018): 31- 47.
- “Kültürel Bellekte İlk Çocuklara Ad Verme Geleneği”. *Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu*. Ankara: Asos Yayınevi, 2019.
- Çatlı Özen, Gökçen. “Günümüzde Türk Kültüründe Ad Vermenin Sosyo- Kültürel Özellikleri Üzerine Bir Anket Çalışması”. *Türk Dünyası Araştırmaları* 241 (2019): 423- 444.

- Çelik, Celalettin. "Bir Kimlik Beyanı Olarak İsimler: Kişi İsimleri Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım", *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 2 (2007): 5-21.
- Doğanay, Gülmelek. *Ruhumuzda İnat Sonunda Vuslat Metalaşan Futbol Çağında Trabzonspor Taraftarı Olmak*. Ankara: Efil Yayınevi, 2022.
- Erkan, Nazım Hikmet. "Öteki Değil, Mazlum Öteki". *Öteki Trabzonspor*. (ed. Yavuz Saltık). İstanbul: Alfa Yayıncılık, 156-160, 2022.
- Galeano, Eduardo. *Gölgede ve Güneşte Futbol*. Çev. Ertuğrul Önalp, Mehmet Necati Kutlu. İstanbul: Can Yayınları, 2022.
- Gürpınar, Doğan. *Türkiye'de Özel İsimlerin Tarihi*. İstanbul: Telemak Kitap, 2021.
- Ongun, Güney. "Dar Alanda Kısa Paslaşmalar: Futbol Deyimleri", *Milli Folklor*, 67 (2005): 78- 81.
- Öğüt Eker, Gülin. "Futbolun Dayanılmaz Çekiciliği, Büyülenen Taraftar Portresi, Fanatizm ve Beşiktaş", *Milli Folklor*, 85 (2010): 173- 182.
- Örnek, Sedat Veyis. "Türk Folklorunda Ad Seçme ve Ad Koyma". *Boğaziçi Üniversitesi Halkbilimi Yıllığı*. İstanbul: Taş Matbaası, (1975).
- , *Türk Halkbilimi*. Ankara: BilgeSu Yayınları, 2014.
- Karahan, Leyla. "Türkçede Dinî Anlamlı Bazı Kişi Adları Ekle Değiştirme Geleneği". *Dil Araştırmaları* 4 (2009): 17-24.
- Kıvanç, Halit. *Futbol! Bir Aşk*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2004.
- Kızıloğlu, Müjdat. "Türklerin Ad Verme Kültüründe Ad Verici Profili". *UHAD Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 7 (2021): 45- 64.
- Köse, Aynur. "Değişimin Gölgesindeki Gelenek: Popüler Diziler ve Farklılaşan Ad Verme Kültürü". *Milli Folklor* 101 (2014): 291- 306.
- Söztutan, Sadık. "Tasvirsiz ve Tarifsiz Bir Sızı". *Fırtına, İhtilal, Efsane Trabzonspor*. (ed. Hakan Kulaçoğlu). İstanbul: İletişim Yayınları, 141- 142, 2009.
- Tut, Barış. "Futbol Fanatizmi: Sıradan Faşizmin Mihenk Taşı". *Cogito* 53 (2007): 85- 92.
- URL-1: <https://www.iha.com.tr/haber-fenerbahceli-fanatik-gelin-damat-dugunde-forma-giydi-663910> E.T.: 15.04.2024
- URL- 2: <https://www.haber61.net/spor/trabzonsporlu-ahmet-konustu-h72481.html> E.T.: 15.04.2024
- URL- 3: <https://www.gercekgundem.com/spor/adi-fener-soyadi-bahce-duyan-inanamiyor-523969> E.T.: 3.06.2024
- URL- 4: <https://www.odatv.com/spor/mersinde-murat-kose-uc-kizinin-ismine-bjk-olarak-kodladi-120088286> E.T.: 3.06.2025
- URL- 5: <https://onedio.com/haber/absurt-de-olsa-cocuguna-sevdigi-futbolcunun-ismine-vermekten-cekinmeyen-9-fanatik-baba-770980> E.T.: 15.04.2024
- URL- 6: <https://www.ensonhaber.com/galeri/cocuguna-yabanci-futbolcularin-ismine-koyan-taraftarlar> E.T.: 1.05.2024
- URL- 7: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/adi-bordo-soyadi-mavis-40514135> E.T.: 1.05.2024
- URL- 8: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/fanatik-trabzonsporlu-gurbetci-ikizlerine-bordo-ve-mavi-adini-verdi/1370218> E.T.: 1.05.2024
- Yalçınkaya, Betül. "Almanca ve Türkçe Ad Verme Gelenekleri". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 55 (2015): 363- 379.
- Yılmaz, Çağla. "Kentte Kültürel Aidiyet: Trabzonspor ve Karadenizli Kimliği". *Kent Folkloru*. (ed. Erkan Aslan). Konya: Çizgi Yayınları, 2023.